

Medlemmerne af Folketingets Europaudvalg
og deres stedfortrædere

Asiatisk Plads 2
DK-1448 København K
Tel. +45 33 92 00 00
Fax +45 32 54 05 33
E-mail: um@um.dk
Telex 31292 ETR DK
Telegr. adr. Etrangeres
Girokonto 300-1806

Bilag
1

Journalnummer
400.C.2-0

Kontor
EU-sekr.

25. februar 2003

Til underretning for Folketingets Europaudvalg vedlægges Ministeriet for Videnskab, Teknologi og Udviklings statusnotat om resultaterne på forskningsområdet under det danske EU-formandskab i 2. halvår af 2002 samt oversigt over initiativer under det græske EU-formandskab i 1. halvår af 2003.

MODTAGET I UDENRIGSMINISTERIET/EU-SEKRETARIATET
DEN 25. februar 2003

Notat til Folketingets Europaudvalg og
Folketingets Udvalg for Videnskab og Teknologi

Statusnotat om resultaterne på forskningsområdet under det danske EU-formandskab i 2. halvår af 2002 samt oversigt over initiativer under det græske EU-formandskab i 1. halvår af 2003

I denne halvårlige orientering af Folketingets Europaudvalg og Folketingets Udvalg for Videnskab og Teknologi omtales de væsentligste sager på forskningsområdet under det danske formandskab i andet halvår 2002 samt større sager, som forventes behandlet under det græske formandskab i første halvår 2003.

1. Resultater under det danske EU-formandskab i 2. halvår 2002

På mødet i Det Europæiske Råd i juni 2002 aftaltes at foretage ændringer i antallet af rådsformationer. De foretagne ændringer indebærer, at mens forskning hidtil er blevet behandlet i et selvstændigt råd, vil forskningsemner fremover blive behandlet i Rådet (Konkurrenceevne (det indre marked, industri, forskning)), herefter Konkurrenceevnerådet.

I de sidste dage af det spanske formandskab vedtog Rådet sjette rammeprogram for forskning og teknologisk udvikling. Rammeprogrammet fastsætter hovedlinjerne i fællesskabets forskningspolitik frem til 2006 med et samlet budget på mere end 130 mia. kr.

Under det danske formandskab er der truffet beslutning om den mere detaljerede udmøntning i form af konkrete forskningsprogrammer under betegnelsen særprogrammer samt regler for nationale virksomheders og forskningsmiljøers deltagelse i de fælles programmer.

Særprogrammer under sjette rammeprogram

Efter forslag fra Kommissionen vedtog Konkurrenceevnerådet fem særprogrammer, som tilsammen udmønter rammeprogrammets intentioner. Programmerne er udformet, så de understøtter intentionerne om udviklingen af Det Europæiske Forskningsrum (ERA). Aktiviteterne er opdelt i følgende særprogrammer:

- *Et særprogram for integration og styrkelse af det europæiske forskningsrum*

Programmet er opdelt i to hovedgrupper. Inden for den første del vil der blive givet støtte til nogle prioriterede hovedtemaer. Den nyeste teknologi understøttes inden for genomforskning og bioteknologi i sundhedens tjeneste, informations-teknologi, nanoteknologi, multifunktionelle materialer, nye produktionsprocesser

17. februar 2003
VTUF0058

**Ministeriet for Videnskab,
Teknologi og Udvikling**

Bredgade 43

1260 København K

Telefon 3392 9700

Telefax 3332 3501

E-post vtu@vtu.dk

Netsted www.vtu.dk

CVR-nr. 1680 5408

Sagsnr. 700 og 699

Dok-id 187609

Forskningspolitisk Kontor

Lone Heyde

Telefon 3392 9713

Telefax 3311 3620

E-post lhe@vtu.dk

samt luftfart og rumfart. Der gennemføres en målrettet indsats for at fremme anvendelsen af ny viden inden for temaer som fødevarekvalitet og -sikkerhed, en bæredygtig udvikling ved behandling af emner som globale miljøændringer og økosystemer, energiforsyning samt miljøvenlige transportsystemer og -midler. Endelig er der mulighed for en særlig forskningsindsats rettet mod borgere og styreformer i et videnbaseret samfund.

Der vil blive givet særlig støtte til forskning, der understøtter udviklingen af fællesskabets politikker. Der gennemføres ligeledes en målrettet indsats for at fremme de små og mellemstore virksomheders deltagelse i forskning og innovation, ligesom der gennemføres særlige foranstaltninger for at støtte forskningssamarbejdet med lande uden for fællesskabet.

Den anden del af programmet omfatter forskning, der styrker grundlaget for udviklingen af det europæiske forskningsrum. Der vil blive givet støtte til samarbejde mellem nationale programmer, ligesom samarbejdet med en række europæiske samarbejdsorganisationer som European Science Foundation, COST, EU-REKA mv. vil blive søgt fremmet.

Ministeriet for Videnskab,
Teknologi og Udvikling

Det samlede budget for programmet er på 96 mia. kr. fordelt på fire år.

I den sidste fase af vedtagelsen af programmet viste det sig, at medlemslandene indbyrdes og Europa-Parlamentet havde betydelige forskelle i opfattelsen af, hvorvidt der via programmet kunne gives støtte til forskning i embryonale stamceller. Da det ikke umiddelbart var muligt at finde en løsning, der kunne få bred opbakning, blev der indgået et kompromis mellem parterne. Kompromisset indebærer, at rammeprogrammet kunne sættes i gang under den forudsætning, at Kommissionen i begyndelsen af 2003 fremsætter forslag til, hvorledes eventuel støtte til forskning vedrørende embryonale stamceller kan opnås. Der skal senere i år tages endelig stilling til spørgsmålet i Rådet.

- *Et særprogram for strukturering af det europæiske forskningsrum*

Programmet har til formål at understøtte en række tværgående aspekter af ERA. Aktiviteterne er bygget op om fire hovedemner. Det drejer sig for det første om fremme af forskning og innovation i virksomhederne. For det andet om udvikling af de menneskelige ressourcer og fremme af forskermobilitet. For det tredje om fremme af udnyttelse og udvikling af forskningsinfrastruktur til gavn for forskning og udvikling i Unionen. Og endelig for det fjerde om fremme af dialog og harmoniske forbindelser mellem forskningen og samfundet, f.eks. i spørgsmål, hvor øget forståelse i befolkningen kan fremme vilkårene for den teknologiske udvikling.

Det samlede budget for programmet er på 20 mia. kr. over fire år.

- *Et særprogram for kerneenergi*

Programmet omfatter forskning vedrørende udnyttelse af fusions- og fissionsenergi. Inden for fusion fortsætter planlægningen af en eksperimentel forsøgsreaktor, ITER, der søges etableret gennem et globalt samarbejde, der udover Europa omfatter Rusland, Japan og Canada. Der arbejdes på også at inddrage USA i

samarbejdet. Såfremt det lykkes at udvikle en fusionsreaktor, vil verdens problemer med levering af de nødvendige energiresourcer på længere sigt ændres radikalt.

Inden for fissionsforskningen gennemføres primært forskning, der forbedrer mulighederne for at håndtere og oplagre radioaktivt affald, strålingsbeskyttelse ved produktion af nuklear energi samt anvendelsen til medicinske formål.

Det samlede budget for programmet er på 920 mio. kr. over fire år.

- *To særprogrammer for Det Fælles Forskningscenter(FFC)*

Det Fælles Forskningscenter er fællesskabets egen forskningsinstitution, som har afdelinger i Italien, Tyskland, Belgien, Holland og Spanien. FFC er Kommissionens sektorforskningsinstitution, som gennemfører forskning på visse kerneområder og på de områder, der i øvrigt er omfattet af rammeprogrammet. Aktiviteterne ved centret er præget af, at det primært skal dække Kommissionens tjenestegrenes behov for ny viden i bestræbelserne på at udvikle det europæiske samarbejde. Der fokuseres især på to hovedområder, der omfatter fødevarer, kemikalier og sundhed henholdsvis sundhed, miljø og bæredygtig udvikling.

Ministeriet for Videnskab,
Teknologi og Udvikling

Det samlede budget er på 800 mio. kr. over fire år.

Regler for deltagelse i forskningsprogrammerne og udnyttelse af forskningsresultater

Langt den overvejende del af forskningen inden for særprogrammerne gennemføres ved forskningsinstitutioner og virksomheder i medlemslandene. Rådet vedtog den 16. december 2002 en forordning, som fastsætter de nærmere regler for, hvem der kan deltage ved forskningens gennemførelse. Der er derudover fastsat regler for, hvorledes udnyttelsen af de opnåede resultater sikres. Det er de konsortier, der opnår støtte fra fællesskabet, der har ansvaret for, at resultaterne så vidt muligt tages i anvendelse.

Det fremgår af forordningen, hvem der kan deltage, herunder deltagere uden for Unionen. Det forudsættes, at alle forskningsopgaver udbydes i fri konkurrence, og at evalueringen af projekter foretages af uafhængige eksperter. Der stilles specifikke krav til det enkelte forskningskonsortiums sammensætning. Det økonomiske tilskud til den enkelte aktion udmåles efter nærmere fastsatte regler. Endelig findes et regelsæt om ejendomsret til resultaterne og udnyttelsen af resultater.

Implementering af forskningsprogrammerne

Sjette rammeprogram blev lanceret i slutningen af 2002. Der er for de enkelte særprogrammer udarbejdet arbejdsprogrammer, der danner grundlag for den første indkaldelse af forslag. De første indkaldelser blev offentliggjort den 17. december 2002 med ansøgningsfrister i perioden marts til maj 2003.

Aktiviteter i Danmark i forbindelse med iværksættelsen af sjette rammeprogram

Der blev i forsommeren 2002 afholdt to møder om rammeprogrammet og i løbet af oktober afholdt en række informationsmøder rundt om i landet om de tematiske prioriteter "Borgere og styreformer i vidensamfundet", Bæredygtig udvikling, globale miljøændringer og økosystemer", "Fødevarekvalitet og -sikkerhed", "Nanoteknologi og nanovidenskab", "Informationssamfundets teknologier" og "Biovidenskab, genomforskning og bioteknologi i sundhedens tjeneste". Møderne var velbesøgte med et samlet deltagerantal på 1200.

Realiseringen af Det Europæiske Forskningsrum (ERA)

Forskning og udvikling står højere på den europæiske dagsorden end nogensinde før. På Lissabon-topmødet i foråret 2000 enedes stats- og regeringscheferne om en målsætning om at gøre EU til verdens mest dynamiske og videnbaserede økonomi inden for de næste 10 år.

Ministeriet for Videnskab,
Teknologi og Udvikling

I den efterfølgende "Lissabon-proces" er der fastsat endnu mere ambitiøse mål. På Barcelona-topmødet i marts 2002 var der enighed om, at de samlede udgifter til forskning, udvikling og innovation i EU bør øges med henblik på at nærme sig 3 procent af BNP inden år 2010 – og at to tredjedele af de nye investeringer bør komme fra den private sektor.

Det danske formandskab satte alle kræfter ind på at komme et godt stykke videre med realiseringen af ERA. På mødet i Konkurrenceevnerådet den 26. november var der tilslutning til rådskonklusioner, der understreger følgende hovedpunkter:

- En aktiv indsats fra medlemslandene er en nødvendig forudsætning for at kunne virkeliggøre visionerne om ERA.
- Koordinering af nationale forsknings- og udviklingsaktiviteter for at sikre den nødvendige konsistens mellem nationale politikker og Fællesskabets politik.

Rådet skal forberede det nødvendige input til Det Europæiske Råds møde i marts 2003 med henblik på at fastholde de aftalte mål og de nødvendige initiativer. Målene skal søges nået gennem

- Fjernelse af hindringer, der begrænser den frie mobilitet for europæiske forskere i den offentlige og private sektor.
- Øgede muligheder for at tiltrække de bedste forskere fra tredjelande.
- Koordinering af aktiviteterne i nationale forskningsorganisationer i Europa samt styrkelse af det strategiske samarbejde mellem disse organisationer.
- Samarbejde om udvikling af rådgivning om fælles forskningsinfrastruktur.

Kommissionen opfordres til i samarbejde med relevante aktører og inden udgangen af 2003 at rapportere til Rådet om de fremskridt, der er gjort med udviklin-

gen af ERA, med særlig vægt på integrering af andre europæiske samarbejdsinitiativer.

Fællesskabets deltagelse i forskningsprogrammer, der gennemføres af flere medlemsstater i medfør af art. 169.

I bestræbelserne på at udvikle ERA har Kommissionen foreslået, at man for første gang anvender artikel 169 i traktaten. Denne artikel giver mulighed for, at der kan ydes økonomisk støtte til forskningsaktioner, hvor nationale programmer koordineres, og fællesskabet stiller et beløb til rådighed til udvidelse af de nationale aktiviteter. Kommissionen har foreslået, at der i tilknytning til sjette ramme-program gennemføres en enkelt pilotaktion.

Den 28. august 2002 fremlagde Kommissionen således et forslag om et forsknings- og udviklingsprogram, der iværksættes af flere medlemsstater og Norge med det formål at udvikle nye kliniske initiativer til bekæmpelse af HIV/AIDS, malaria og tuberkulose gennem et langsigtet partnerskab mellem Europa og udviklingslandene. Der er planlagt en samlet aktion, hvor Fællesskabet stiller 1,5 mia. kr. til rådighed. Det forudsættes, at værdien af medlemslandenes bidrag er på et tilsvarende niveau. Der arbejdes endvidere for, at industrien ligeledes medvirker med en indsats, der svarer til et beløb af samme størrelse.

Ministeriet for Videnskab,
Teknologi og Udvikling

Der var på mødet i Konkurrenceevnerådet den 26. november bred opbakning til forslaget, men der er fortsat brug for yderligere afklaring af det samlede koncept. Vedtagelsen sker i fælles beslutningstagen med Europa-Parlamentet og ventes at finde sted i første halvdel af 2003.

Strategi for biovidenskaben og bioteknologien i Europa

På mødet i Konkurrenceevnerådet den 26. november blev der vedtaget et sæt konklusioner, som udstikker retningslinierne for en fælles handlingsplan for gennemførelsen af en europæisk strategi for udnyttelsen af det bioteknologiske potentiale.

Videnskabsministeriet har ansvaret for, at der nationalt foregår den nødvendige opfølgning, så det kan dokumenteres, at vi fra dansk side bidrager til at nå de aftalte mål.

Mere forskning i Europa – mod 3% af BNP

Kommissær Busquin præsenterede på Konkurrenceevnerådets møde den 26. november Kommissionens meddelelse om "Mere Forskning i Europa – mod 3% af BNP". Medlemslandene var enige om at arbejde videre i bestræbelserne på at nå målet om, at de samlede udgifter til forskning og udvikling i EU skal nå op i nærheden af 3% af BNP inden 2010.

Formanden kunne konkludere, at Rådet havde tilkendegivet sin tilfredshed med forelæggelsen af meddelelsen, som det betragter som et vigtigt bidrag til forberedelsen af Det Europæiske Råds forårsmøde i 2003. Endvidere at Rådet havde noteret sig, at Kommissionen efter drøftelser med alle berørte parter, vil foreslå et sæt retningslinier som led i den sammenfattende rapport til forårstopmødet.

2. Initiativer under det græske formandskab 1. halvår 2003

Under det græske formandskab forventes følgende emner at blive drøftet, herunder på Konkurrenceanvnerådets møde henholdsvis den 3. marts og den 12.-13. maj.

Det Europæiske Råds møde i marts 2003

Konkurrenceanvnerådet forbereder i øjeblikket bidrag om bl.a. forskning til topmødet i marts.

Fællesskabets deltagelse forskningsprogrammer, der gennemføres af flere medlemsstater i medfør af art. 169.

Som nævnt ovenfor forventes programmet vedtaget i første halvdel af 2003.

Mere forskning i Europa – mod 3% af BNP

Det var forventet, at Kommissionen ville fremkomme med en mere detaljeret meddelelse i slutningen af januar. Meddelelsen forventes dog først at foreligge omkring 1. april og forventes behandlet på mødet i Rådet 12.-13. maj.

Ministeriet for Videnskab,
Teknologi og Udvikling

Det Europæiske Forskningsrum

Kommissionen har den 5. februar fremlagt en meddelelse om universiteternes rolle i et videns-Europa samt en første rapport af 4. februar om gennemførelsen af en mobilitetsstrategi for det europæiske forskningsrum.

- *Universiteternes rolle i et videns-Europa*

Med meddelelsen ønsker Kommissionen at igangsætte en debat om universiteternes rolle i det europæiske videnssamfund og de betingelser, hvorunder de vil være i stand til effektivt at spille en rolle. Unionen har brug for en sund og blomstrende universitetsverden for at kunne opfylde målsætningen om at gøre EU til verdens mest dynamiske og videnbaserede økonomi inden for de næste 10 år.

Meddelelsen planlægges behandlet på Konkurrenceanvnerådets møde den 12.-13. maj, og i sommeren 2003 vil Kommissionen gøre status for debattens forløb samt identificere passende initiativer; eventuelt vil Kommissionen komme med yderligere en meddelelse, som både forskningsministrene og undervisningsministrene kan behandle i løbet af efteråret 2003.

- *Mobilitetsstrategi for det europæiske forskningsrum*

Rådet bad i december 2001 Kommissionen om at fremlægge en årlig statusrapport om implementeringen af strategien for forskermobilitet. Den foreliggende rapport dækker perioden fra juni 2001 til december 2002. Rapporten giver et dækkende billede af de fremskridt, som er opnået. Der henvises bl.a. til vedtagelsen af sjette rammeprogram, hvor der er afsat et beløb på 12 mia. kr. til mobilitetsfremmende aktiviteter i perioden 2002 - 2006. Der er tale om tæt på 70 procents stigning sammenlignet med femte rammeprogram.

Rapporten forventes behandlet på mødet i Rådet 12.-13. maj.

Europæisk rumpolitik

Kommissionen har 24. januar udsendt Grønbogen "Europæisk Rumpolitik", som er udarbejdet af Kommissionen i samarbejde med Den europæiske Rumorganisation (ESA). Grønbogen tager hul på en bred debat om EU's rumpolitik. Grønbogen peger på styrkepositioner og svagheder inden for sektoren. Gennem workshops og konferencer vil alle interesserede parter få lejlighed til at reagere på de stillede spørgsmål, som berører en række politiske kerneområder.

Referencerammen er Europas konkurrencemæssige stilling i forhold til især USA, og målet om, at Europa i 2010 skal være verdens mest avancerede videnbaserede økonomi. Der lægges således op til en debat omkring Europas selvstændige adgang til rummet (den europæiske løfteraket), opretholdelse af den videnskabelige ekspertise, det industrielle og teknologiske fundament, relevante markeder, menneskelige ressourcer, institutionelle rammer for samarbejdet, internationalt samarbejde, miljøaspekter og sikkerhedshensyn.

Kommissionen præsenterer Grønbogen på Konkurrenceevnerådets møde den 3. marts.

**Ministeriet for Videnskab,
Teknologi og Udvikling**